

68299537-9	05/05/2019	הארץ - כותרת	עמוד 13	1	17.23x15.65
בועז סנג'רו - ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330					

חפים מפשע ימשיכו לשבת בכלא

בועז סנג'רו

1 שנות ה-80 למדו בני האדם לבצע הש"וואות גנטיות. בשנות ה-90 החלו להשתמש בהן בתחום המשפט הפלילי, ולהשוות בין דגימות מזירות הפשע לדגימות של חשודים במהלך החקירה מצד אחד, ולדגימות של אסירים הוועקים לחפותם מצד שני. מכיוון שמדובר בראיה מדעית מדויקת מאוד, הפוטנציאל שלה לשיפור הדיוק בהכרעות השיפוטיות הוא עצום – הן להרשעת האשמים והן לזיכוי החפים מפשע.

שימוש ב-DNA במסגרת החקירה מקובל כיום בכל משטרה בעולם. אלא שה-DNA עשוי לשפוך אור גם על תיקים ישנים, בעיקר משנות ה-80 של המאה העשרים, שבהן הורשעו חפים מפשע מבלי שהיה הידע המאפשר הש"וואה גנטית. בבית הספר למשפטים ע"ש קרדוזו שבישיבה יוניברסיטי נוסד פרויקט החפוט הראשון, שעד כה חשף קרוב ל-400 הרשעות שוא בעבירות החמורות ביותר – רצח ואונס, עם העונשים החמורים ביותר – מאסר עולם ואפילו מוות. בעקבותיו נוסדו פרויקטים דומים בארה"ב ובמדינות אחרות, הנושאים עמם שתי ברכות: האחת – עשיית צדק, גם אם מאוחר, וזיכוי אסירים חפים מפשע, והשנייה – בסיס נתונים למחקרים פוריים באשר לגורמים להרשעת חפים מפשע, לקראת יצירת דרכים להקטנת התופעה ולפיתוח בטיחות במשפט הפלילי.

למרבה הצער, בשורה זו לא הגיעה לישראל, וכנראה גם לא תגיע. כמעט בכל המקרים שבהם מנסים אנשי הסניגוריה הציבורית

וסניגורים פרטיים לבסס בקשה למשפט חוזר על השוואה גנטית, נמסר להם שהרשויות השמידו את הדגימות, חרף חובתן שבדין לשמור עליהן לצמיתות. לכן כמעט בכל המקרים שבהם אנו שומעים לאחרונה על פתיחת חקירה ישנה, מדובר בניסיון לבסס הרשעה, וכמעט אף פעם לא שומעים אצלנו על שימוש בראיה גנטית לזיכוי מורשעים.

מקרה חריג אחד הוא ממצאי הבדיקה הגנטית שפורסמו לאחרונה בפרשת רומן ודורוב. אלא שבמקום לשמוח על האפשרות לתקן עיוות דין נוראי, משתדלת הפרקליטות כמיטב יכולתה להמעיט בערכה של ראיית ה-DNA מיטוכונדריאלית, חרף העובדה שבתיקים אחרים איננה כוחלת בראיה כזאת לביסוס הרשעות.

במקום להשתמש בהשוואה גנטית לתקן עיוותי דין, הרשויות משמידות דגימות, או מזלזלות בהן כמו במקרה זדורוב

מקרה חריג שני מתואר בבקשה למשפט חוזר שהגיש עתה לבית המשפט העליון הש"כמטאי המצטיין אדריאן שוורץ, שהורשע ב-1991 באונס ילדה, נידון ל-20 שנות מאסר, הזדקן בכלא ושוחרר רק בתום מלוא תקופת המאסר. הוא לא חדל ממאבקו להוכחת חפותו. בערעור על הרשעתו במשפט חוזר קודם שנערך לו, כתב בית המשפט העליון: "הימנעו צאות אגל זר לפרופיל המערער ופרופיל המ"תלוננת במטוש הווגינאלי היא בבחינת ראיה

מזכה קונקלוסיבית". במשפט החוזר הקודם לא היתה בידיו ראיה כזאת. עתה נמצאה הראיה המכרעת, לאחר שבאיחור רב נמסרו לשוורץ חומרי חקירה שאיפשרו אותה. בחוות דעתו של המומחה לגנטיקה ד"ר יורם פלוצקי, שמומחיותו איננה שנויה במחלוקת, נאמרו הדברים הדרמטיים הבאים: "מצאתי בבדיקות שנערכו במטושים הווגינליים את האללים הבאים שאינם מתאימים לפרופיל של אדריאן שוורץ או הילדה... [כאן מופיע פירוט של לא פחות משבעה אללים כאלה]. חלק מהאללים האלה נמצאו גם במוצגים שמיכה ומזרן באתרים הרלוונטיים". מדובר בשמיכה ובמזרן מהמקלט שבו נאנסה הילדה. יש להדגיש כי הבדל מתיקים של אונס בגירה – שגם בהם מקובל בעולם לזכות נורכח ממצאים כאלה – כאן מדובר בילדה, וליכן כמובן לא ניתן לייחס את האללים הזרים ליחסי מין מוסכמים עם זה.

הנה לפנינו אתגר ליועץ המשפטי לממשלה: ראשית, בחן היטב את חוות הדעת של ד"ר פלוצקי, ולאחר מכן אל תסתפק בהסכמה לקיומו של משפט חוזר, אלא הגדל לעשות ותן הסכמתך לזיכוי ללא עריכת משפט חוזר – בהתאם לסמכות בית המשפט העליון הקבועה בסעיף 34(ד) לחוק בתי המשפט. עד אז נמשיך להתקנא באמריקאים, שיוודעים לא רק להרשעת המוגנים, אלא גם לזכות במקרים שבהם מתגלה שטעו והרשיעו חפים מפשע.

הכותב הוא פרופסור מן המניין במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן ובמכללה האקדמית ספיה, ומייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי"